

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 2

maatschappijkunde CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Politiek en beleid

---

1 **B**

2 **maximumscore 2**

Juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- openlijke actie bijvoorbeeld demonstreren / vastketenen
- media-aandacht zoeken
- overleg in adviesorganen

per juist antwoord 1

Opmerking

Bij twee voorbeelden van een openlijke actie 1 scorepunt toekennen.

3 **B**

4 **C**

5 **maximumscore 2**

uitspraak 1 = juist
uitspraak 2 = onjuist
uitspraak 3 = onjuist
uitspraak 4 = juist

indien vier antwoorden juist 2
indien drie of twee antwoorden juist 1
indien minder dan twee antwoorden juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden (twee van de volgende):

- Door een referendum kan vanuit burgers de belangstelling voor politieke besluitvormingsprocessen / een bepaald vraagstuk toenemen.
- Door een referendum ontstaat een groter draagvlak voor een politiek besluit.
- Een referendum kan de kloof tussen kiezers en politici verkleinen. / Door de burger daadwerkelijk invloed te geven, zal het vertrouwen van de burgers in de politiek toenemen.
- Maatschappelijke groeperingen of burgers die in het parlement/gemeenteraad een minderheid hebben, kunnen door een referendum een meerderheid van de burgers achter hun standpunt krijgen.

per juist antwoord

1

7 maximumscore 1

3 en 5

Opmerking

Alleen bij twee juiste antwoorden het scorepunt toekennen.

8 maximumscore 2

- bestuursorgaan (1) = de Europese Commissie (a)
- bestuursorgaan (2) = het Europees Hof van Justitie (d)

1

1

9 maximumscore 2

uitspraak 1 = onjuist

uitspraak 2 = juist

uitspraak 3 = juist

uitspraak 4 = juist

indien vier antwoorden juist

2

indien drie of twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

10 A

11 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

- (1) = provinciaal bestuur
- (2) = Provinciale Staten
- (3) = de regering
- (4) = het college van burgemeester en wethouders / B en W

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

Opmerking

Bij 3 ook goed rekenen: 'kabinet'.

13 C

14 maximumscore 2

- De drie partijen behoren tot de sociaaldemocratische/ socialistische stroming 1
- en een ander uitgangspunt is (een van de volgende): 1
  - dat zij een relatief grote rol van de overheid willen (om nadelen van de vrijemarkteconomie te verminderen)
  - internationale solidariteit
  - het verkleinen van de ongelijkheid
  - het verkleinen van verschillen in inkomen
  - het streven naar gelijkheid

Criminaliteit en rechtsstaat

---

15 A

16 C

17 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord (een van de volgende):

- vanwege genoegdoening
- vanwege afschrikking
- vanwege wraak/vergelding
- vanwege beveiliging van de maatschappij en burgers
- ter voorkoming van eigenrichting

18 C

19 D

20 A

Vraag	Antwoord	Scores
21	<p>maximumscore 1</p> <p>Het is een overtreding, want overtredingen worden behandeld door de kantonrechter.</p> <p><i>Opmerkingen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Het scorepunt alleen toekennen bij een combinatie van een juist antwoord met juiste uitleg.</i> – <i>Een antwoord als ‘Er wordt een boete gegeven.’ niet goed rekenen.</i> – <i>Een antwoord als ‘In de tekst staat een lichte schending van de wet beschreven.’ niet goed rekenen.</i> 	
22	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een materieel gevolg: criminaliteit berokkent schade aan burgers, want de overvallers hebben bezittingen van de bewoner / slachtoffer gestolen • Een immaterieel gevolg: gevoelens van angst, want het slachtoffer heeft nog steeds nachtmerries 	<p>1</p> <p>1</p>
23	<p>C</p>	
24	<p>maximumscore 1</p> <p>heling</p> <p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Ook goed rekenen: ‘vermogenscriminaliteit’.</i></p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rechtsbescherming is het waarborgen van de rechten / vrijheid van de burgers • en een voorbeeld uit tekst 16 is dat voordat de politie systemen mag hacken er eerst toestemming van de rechter-commissaris moet zijn op verzoek van de officier van justitie (hierdoor worden de rechten van de burgers beschermd) 	<p>1</p> <p>1</p>
26	<p>maximumscore 2</p> <p>oorzaak 1 = individueel crimineel gedrag</p> <p>oorzaak 2 = criminaliteit als een maatschappelijk verschijnsel</p> <p>oorzaak 3 = criminaliteit als een maatschappelijk verschijnsel</p> <p>oorzaak 4 = criminaliteit als een maatschappelijk verschijnsel</p> <p>indien vier antwoorden juist</p> <p>indien drie of twee antwoorden juist</p> <p>indien minder dan twee antwoorden juist</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • 1 (fraude) • 3 (witteboordencriminaliteit) 	1 1
28	B	
29	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Klassenjustitie houdt in dat politie, justitie en rechters mensen uit verschillende sociale klassen / etnische groepen verschillend kunnen behandelen • de plannen van de minister voor Rechtsbescherming kunnen volgens critici hiertoe leiden, omdat mensen met een laag inkomen zich minder makkelijk een advocaat kunnen veroorloven om hun belangen te verdedigen in een rechtszaak 	1 1
30	maximumscore 2 uitspraak 1 = juist uitspraak 2 = juist uitspraak 3 = onjuist uitspraak 4 = juist indien vier antwoorden juist indien drie of twee antwoorden juist indien minder dan twee antwoorden juist	2 1 0
31	C	

Maatschappelijke analyse: ramptoerisme

32 maximumscore 4

Twee kenmerken, bijvoorbeeld:

- Kenmerk: het gaat om een probleem dat door de politiek kan worden opgelost, want in de tekst staat dat sommige Tweede Kamerleden willen dat de minister dit probleem strafrechtelijk aanpakt.
- Kenmerk: het vraagstuk krijgt media-aandacht, want in de tekst staat dat de krant aandacht aan het probleem besteedt na een oproep van een moeder van een slachtoffer / er is een krantenartikel over geschreven.

Ook goed rekenen:

- Kenmerk: er bestaan verschillende meningen over de oplossing van het probleem, want in de tekst staat dat er een stevige strafbepaling moet komen en de politie doet een oproep in de media om niet te filmen.

per juist kenmerk

1

per juiste uitleg

1

33 maximumscore 2

- 1 citaat politiek-juridische invalshoek (een van de volgende): 1
  - “Sommige Tweede Kamerleden zijn dit gedrag zo beu dat ze aan de minister hebben gevraagd of zij strafrechtelijk kunnen worden aangepakt.”
  - “Dit is precies waarom er snel regelgeving moet komen”.
  - “Het liefst zie ik een stevige strafbepaling waarmee deze mensen kunnen worden aangepakt.”
  - “Filmen als je achter het stuur zit is gewoon strafbaar”.
- 2 citaat veranderings- en vergelijkende invalshoek (een van de volgende): 1
  - “Volgens de politie is dit soort ramptoerisme ‘van alle tijden’.”
  - “Maar door de komst van de smartphone is er wel het een en ander veranderd.”

34 E

35 maximumscore 1

(het toepassen van) hoor en wederhoor

36 maximumscore 2

- persvrijheid 1
- vrijheid van meningsuiting 1

Vraag	Antwoord	Scores
37	<p>maximumscore 4</p> <ul style="list-style-type: none"> – de socialiserende functie, want de columnist draagt in tekst 3 zijn waarden en normen (ten aanzien van ramptoerisme) over (aan de lezers). – de opiniërende functie/meningsvormende functie, want de hele column geeft de mening van de columnist weer / want de columnist probeert zijn lezers aan het denken te zetten. 	
	per juiste functie van de massamedia	1
	per passende uitleg	1
38	<p>maximumscore 1</p> <p>Dat blijkt uit tekst 3 en een citaat is: “(Waarom?) Omdat juist dit lijden heel snel heel veel knaken oplevert.”</p>	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Het scorepunt alleen toekennen bij een combinatie van juiste antwoorden.</i>	
39	<p>maximumscore 1</p> <p>Juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – eigen waarden en normen van de journalisten of referentiekader – actualiteit – uitzonderlijkheid – nabijheid – de doelgroep waarvoor het nieuws bedoeld is – de belangstelling van een groot publiek – identiteit/doelstelling van het medium 	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide selectiecriteria juist zijn.</i>	
40	<p>maximumscore 2</p> <p>uitspraak 1 = juist uitspraak 2 = juist uitspraak 3 = onjuist uitspraak 4 = onjuist</p>	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie of twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

41 maximumscore 1

Juist antwoord (een van de volgende):

- de agendatheorie
- de multi-step-flowtheorie

42 maximumscore 2

- De belangenorganisaties zijn (twee van de volgende): 1
  - het Rode Kruis
  - de Nederlandse Politiebond
  - politievakbond ACP
- Het machtsmiddel dat zij gebruiken is de (gemakkelijke) toegang tot de media 1

Opmerking

Het scorepunt voor de belangenorganisaties alleen toekennen indien beide organisaties juist zijn.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	naar: www.at5.nl van 11 december 2017
tekst 2	naar: www.telegraaf.nl van 13 februari 2018
tekst 3	naar: www.nrc.nl van 5 april 2018
tekst 4	naar: europa.eu van november 2018
tekst 5	naar: afvalonline.nl van 8 maart 2018
grafiek 1	bron: www.nrc.nl van 15 juni 2018
tekst 6	naar: NRC Handelsblad van 18 juli 2017
cartoon 1	bron: www.tomjanssen.net van september 2017
afbeelding 2	bron: www.ad.nl van 10 oktober 2018 en www.wikipedia.nl
tekst 7	naar: www.volkskrant.nl van 30 oktober 2018
tekst 8	naar: www.munnikkenheidecollege.nl van april 2018
tekst 9	naar: www.nu.nl van 18 januari 2018
tekst 10	naar: www.metronieuws.nl van 29 mei 2018
tekst 11	naar: www.telegraaf.nl van 26 december 2017
tekst 12	naar: www.metronieuws.nl van 7 maart 2018
tekst 13	naar: www.omroepwest.nl van 16 februari 2016
tekst 14	naar: www.rijksoverheid.nl van 4 oktober 2017
tekst 15	naar: www.marktplaats.nl van november 2018
tekst 16	naar: www.security.nl van 7 mei 2018

tekst 17 naar: www.1limburg.nl van 27 maart 2018
tekst 18 naar: www.nos.nl van 25 september 2018
tekst 19 naar: www.ad.nl van 29 maart 2017
bijlage
tekst 1 naar: www.bd.nl van 28 augustus 2018
tekst 2 naar: www.ad.nl van 8 augustus 2018
tekst 3 naar: www.saltmines.nl van 17 augustus 2017
afbeelding naar: www.telegraaf.nl van 7 augustus 2018
tekst 4 naar: www.nos.nl van 6 november 2018